

Bankacılık Sektörel Bakış

2024

KPMG Türkiye

kpmg.com.tr

İçindekiler

1. Genel Görünüm	5
2. Türk Bankacılık Sektörü: Genel Bilgiler	9
3. Sektör Bilançosu	11
4. Krediler	13
5. Mevduatlar	17
6. Menkul Kıymetler	19
7. Takipteki Krediler	21
8. Kârlılık	23
9. Sermaye Yeterliliği	25
10. Döviz Pozisyonu	27
11. Küreselde Bankacılık Sektöründeki Son Gelişmeler ve Etkileri	29

1. Genel Görünüm

Bankalar, finansal ihtiyaçların karşılanmasına yönelik rehberlik ve yüksek kaliteli müşteri deneyimi gibi birçok alanda sürekli rekabet etmek zorundadır. Bu zorlukların üstesinden gelebilmek için geleneksel bankaların sürekli gelişen piyasadan daha hızlı olması ve gerçekleştirecek operasyonları planlaması çok önemlidir. Bankalar çağın rekabet ortamında varlıklarını sürdürebilmek için yeni yapılaşmanın koşullarına ayak uydurmak zorundadır. Buna rağmen çoğu banka hala yeni yapıya uyum sağlayabilmiş değildir. Bunu gerçekleştirebilmek için bankaların müşterilerinin değişen ihtiyaçlarına odaklı ürün ve hizmetlere yoğunlaşması, rehberlik sunması gerekmektedir. Dijitalleşme ve verimliliğin artırılmasına yönelik bütün bu çalışmalar, şubelerin kapatılmasına ve/veya tasarruf tedbirlerinin artırılmasına neden olmaktadır.

Bankalar finansal aracılık rolünü yerine getirirken finansal yapıların sürdürülebilir olmasını da sağlamak zorundadır. Sürdürülebilir bir finansal yapı; sağlıklı kredilendirme süreçleri, kredilerin tahsisinden tahsiline kadar sürecin doğru yönetimi, yasal düzenlemelerin varlığı, sürekli ve hassas bir denetleme ile mümkün olmaktadır. Diğer kuruluşların aksine finansal yapısı bozulan bir banka, kendi yükümlülükleri ile sınırlı olmaksızın 2007-2008 küresel finans krizi gibi dünya ekonomisini olumsuz etkileyebilecek sistemsel öneme sahiptir.

Küresel ekonomik büyüme, Covid-19 pandemisi sonrasında 2022 yılında hızlı bir şekilde toparlanmaya başlamasına rağmen olumsuz bir tablo çizmiştir. 2022'nin üçüncü çeyreğinden itibaren süregelen durgunluk ve enflasyon artışının 2024 yılında da devam ettiği görülmektedir. Pandemi döneminde sağlanan devlet destekleri, gevşek para politikaları, artan likidite ve arz sorunları, dolayısıyla artış göstermeye başlayan enflasyon sonucunda küresel ekonomide oluşan enflasyonist görünüm, küresel düzeyde fiyatların yükselmesine sebep olmuştur. Bu durum hane halklarının ve firmaların alım gücünün düşmesiyle ve yatırımcıları caydırmasıyla kendisini güçlü şekilde göstermektedir. Aynı zamanda 2014 yılında başlayan, süregelen yıllar boyunca gerilimi yükselen ve nihayetinde 2022 yılının başında tekrar ateş alan Rusya-Ukrayna Savaşı ve 2023 yılının son çeyreğinde başlayan İsrail-Filistin Savaşı da toparlanmakta olan küresel ekonomiye ciddi bir tehdit unsuru olmaya devam etmektedir. Savaşlarla beraber tedarik zincirlerinde olan sorunlar daha da derinleşmiş, küresel gıda ve enerji fiyatlarında dalgalanmalar yaşanarak tarihi zirveler görülmüştür. Savaşla birlikte rekor seviyelere çıkan enerji fiyatları, başta Avrupa ülkelerinin ekonomileri olmak üzere, enerji açığı olan tüm ülkeleri yüksek enflasyon ve enerji kısıtlamalarıyla zor durumda bırakmaktadır. Rezerv para birimi bulunan ülkeler, yaşanan gelişmeler sonucu meydana gelen enflasyonu kontrol altında tutabilmek için faiz artışına gitmiştir. Bunun neticesinde kredi alımının pahalılaşması, ekonomik büyümenin yavaşlaması ve oluşan ekonomik belirsizlik, müşterilerin piyasaya olan güvenine ve tüketim davranışlarına olumsuz olarak yansımıştır.

Geçtiğimiz süreçte yaşanan gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda küresel ekonomik durgunluğun devam etmesi beklenirken, ekonomik aktivite 2022-23 yıllarındaki küresel enflasyonun kademeli düşüşü boyunca direnç göstermiştir.

Küresel enflasyon 2022 ortasındaki zirvesinden aşağı inerken, küresel ekonomik aktivite istikrarlı bir şekilde büyüyerek işsizlik, enflasyon ve küresel durgunluk uyarılarına meydan okumuştur. İstihdam ve gelirlerdeki büyüme, beklenenden daha fazla kamu harcaması ve hane halkı tüketimi de dahil olmak üzere destekleyici talep gelişmelerini ve özellikle işgücüne katılımı beklenmedik bir artışla birlikte arz yönlü bir genişlemeyi yansıtarak istikrarlı bir şekilde devam etmiştir. Tüm bu gelişmeler çerçevesinde Nisan 2024'te yayınlanan IMF Raporu'nda, 2023 yılında %3,2 oranında büyüyen küresel ekonominin, aynı oranda seyrederek 2024 ve 2025 yılında da %3,2 büyüyeceğini öngörmektedir. Küresel ekonominin yanı sıra Türkiye ekonomisinin de 2024 yılında %3,1 ve 2025'te %3,2 büyümesi öngörülmüyor. IMF Raporu'nda 2023 yılında %5,9 olan küresel düzeyde enflasyonun 2024 yılında %5,9 ve 2025 yılında da %4,5 olacağı öngörülmektedir. Türkiye için yapılan tahminde ise 2023'te %53,9 olan yılsonu enflasyonunun 2024'te %59,5'a artması ve 2025'te %38,4'e gerilemesinin beklendiği belirtilmiştir.

2021 yılından itibaren süregelen faiz oranları ve döviz kurunda yaşanan dalgalanmalar ve artış, Türk bankacılık sektörü'nde özellikle kredi maliyetlerinin yükselmesi, batık ve sorunlu krediler probleminin artması gibi ciddi etkilere sebep olmuştur. Yaşanan kur şoku sonrasında firmaların borç yükünde meydana gelen ani artış halen devam etmektedir. 2022 yılında yasal düzenlemelerin sıklıkla değişmesi yönetsel açıdan bankacılık sektörü için güçlükler yaratmıştır. Bankacılık sektörünün ulusal ve global ekonomi içindeki önemini yüksek olması ve özellikle Türkiye'de, ekonomik koşulların belirsizliği ve bankaların Türk finans sistemi içinde yaklaşık %85 gibi yüksek paya sahip olması, sektörü önemli bir hale getirmekte ve sektördeki gelişmelerin yakından takip edilmesini gerekli kılmaktadır.

Rusya-Ukrayna ve İsrail-Filistin savaşları, küresel ekonomideki riskler, fonlama maliyetleri, sektör aktif kalitesi, artan enflasyon ve faiz oranları sektöre ilişkin riskleri oluşturmaktadır.

2001 yılı krizi sonrası yapılan düzenlemeler sayesinde Türkiye bankacılık sektörünün sermaye yeterliliği ve operasyonel olarak güçlü hale gelmiş olması, bu risklere karşı dirençli olacağını göstermektedir. 2021 yılından bu yana Türk Lirası'nda yaşanan hızlı değer kaybı ve yüksek enflasyon oranı endişelere yol açmakla birlikte, 2022'den beri sıklıkla değiştirilen yasal düzenlemeler (kur korumalı mevduat gibi) ile ekonomi yönetimi bu alandaki endişeleri gidermeye çalışmaktadır ancak bu durum bankalara mali yük bindirerek sektöre uyum zorluğu yaşatabilme riskine sahiptir. Aynı zamanda, enflasyonu kontrol altında tutmak için sürekli yapılan faiz artırımları borçlanma maliyetlerini yükseltmekte ve bankalarının karlılığını etkilemektedir.

Bankacılık sektörü için küresel teknolojik gelişmeler ve dijital dönüşüm en büyük fırsat alanlarından biridir. Bankacılık hizmetlerinin dijitalleştirilmesi hem kapsayıcılığı güçlendirmekte hem de hizmetlere ilişkin memnuniyeti artırmaktadır. Pandemi sonrasında artan dijital bankacılık ürün ve hizmetleri bankalar için bir gelişme alanı haline gelerek yeni müşteri kazanımına ve müşteri memnuniyetinin artırılmasına olanak tanımış, dolayısıyla gelir yaratarak büyüme hedeflerine katkı sağlamıştır.

Sektörde dikkat çeken bir diğer husus da sürdürülebilirlik uygulamalarının derinleşmesi için ortak gelişme alanlarının varlığıdır. Ortak sürdürülebilir finansal yapıların geliştirilmesi, veri takibi ve temini için gerekli altyapı sistemlerinin oluşturulması, kaliteli veriye erişim, farklı paydaş gruplarının bilinçlendirilmesi ve teşvik edilmesine yönelik uygulamaların çeşitlendirilmesi bu gelişim alanlarının başında gelmektedir. Söz konusu uygulamaların hayata geçirilmesi durumunda sektördeki ivmelenmenin daha da hızlanacağı öngörülmektedir. Benzer şekilde Fintech firmalarıyla iş birliği yapılarak yenilikçi ürün ve hizmetler geliştirilebilmekte olup maliyetleri de düşürülebilmektedir.

Sürdürülebilir bankacılık kavramı, bankacılık ve finansal sektör için giderek daha önemli hale gelmektedir. Çevresel ve sosyal risklerin yönetimi konusunda bankacılık sektöründe farkındalık giderek artmakla beraber bankalar tarafından bu alanda uygulamalar geliştirilmekte ya da kapasite oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Sürdürülebilir bankacılığın geliştirilebilmesine yönelik bir yol haritasının belirlenmesi için hazırlanan "Sürdürülebilir Bankacılık Stratejik Planı" BDDK kararı ile 2021 yılsonu itibarıyla kabul edilmiş olup 2022-2025 yıllarını kapsayan eylem planını içermektedir.

Sürdürülebilir Bankacılık Stratejik Planı kapsamında; iklimle bağlantılı risk ve fırsatları etkin şekilde yönetebilen ve sürdürülebilir yatırım ve projeler için gerekli finansmanı uygun koşullarda sağlayabilen bir finans sektörünün tesis edilmesi, sınırda karbon düzenlemelerine ilişkin bankacılık sektörünün gerekli adaptasyonu sağlaması, bankacılık sektörü ve finansal sistemin maruz kaldığı iklim değişikliğine bağlı fiziksel riskler ile düşük karbon ekonomisine geçişine bağlı risklerinin ölçülmesi, analiz edilmesi ve yönetilmesine yönelik aksiyonlar yer almaktadır. Ayrıca 2023 yılında BDDK tarafından Türkiye'de faaliyet göstermekte olan bankaların çevresel ve sosyal sürdürülebilirliği ve iklimle bağlantılı finansal risklere dair strateji ve politikaları, hedef ve taahhütleri, kurumsal yapıları, risk yönetimi ve raporlama uygulamaları, finansman faaliyetleri ve performansları konusunda sektörel düzeyde, uygun kapsam ve detayda, güncel ve güvenilir bilgi ve verilerin oluşturulması amacıyla "Sürdürülebilir Bankacılık Soru Seti" bankalar ile paylaşılmıştır. BDDK tarafından Ağustos 2024'te "Sürdürülebilir Bankacılık Soru Seti Bulguları" dokümanında, sürdürülebilir bankacılık ile ilgili atılan adımlara yönelik olarak oluşturulan soru seti ile anket yoluyla bankalardan elde edilen bilgiler neticesinde varılan bulgularına yer verilmiştir.

Kamu Gözetimi Kurumu (KGK), Haziran 2022 tarihinde Türk Ticaret Kanununda yapılan değişiklik ile; işletme yönetimlerinin sürdürülebilirlik açısından daha sorumlu davranması, yatırımcıların kararlarını etkilemesi beklenen çevre, sosyal ve yönetim hususlarına ilişkin açıklamalarının şeffaf ve karşılaştırılabilir bir şekilde raporlanması ve uygulama birliği ile raporlama güvenilirliğinin sağlanması amacıyla Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarını belirlemeye ve yayımlamaya yetkili kılınmıştır. Bu doğrultuda KGK tarafından "Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları" düzenlenmiştir. KGK tarafından ayrıca sürdürülebilirlik raporlaması ve güvence denetimlerine ilişkin ilave rehberler yayınlanmıştır.

2. Türk Bankacılık Sektörü: Genel Bilgiler

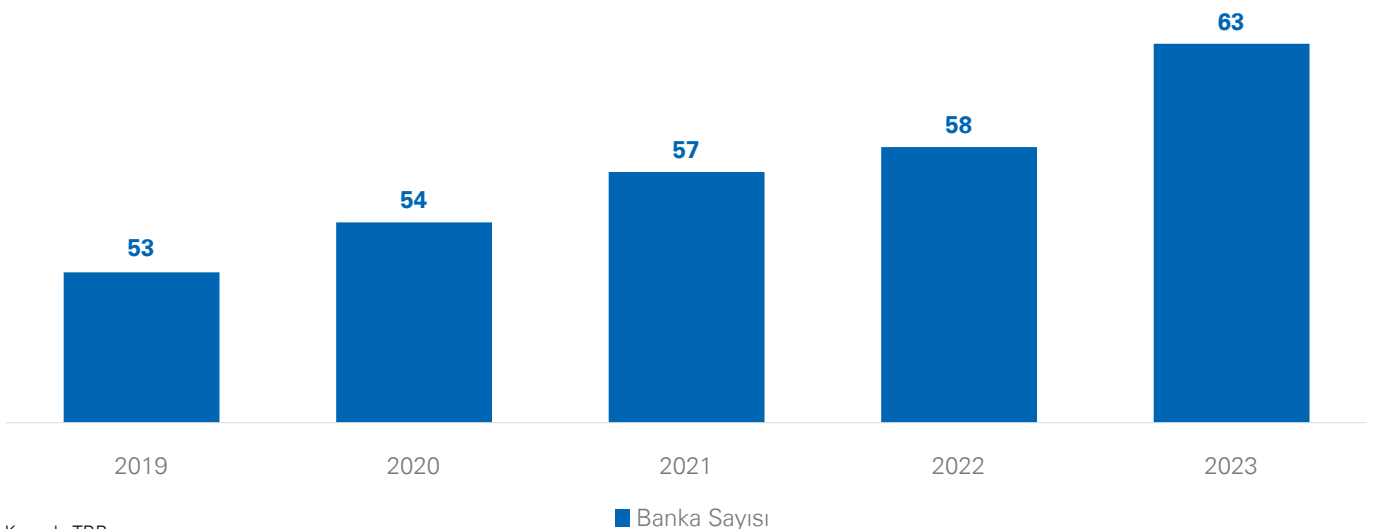
2022 yılında Türkiye’de 58 olan banka sayısı TBB verilerine göre 2023 yılsonunda 63’e ulaşmıştır. Bunların 34 tanesi mevduat bankası, 1 tanesi TMSF’na devredilen banka, 20 tanesi kalkınma ve yatırım bankası, 9 tanesi ise katılım bankasıdır. Ancak, dijitalleşme ve müşteri tercihlerindeki değişimlere paralel olarak şube sayısındaki düşüş trendi Aralık 2023’e kadar devam etmiştir. Türkiye Bankalar Birliği verilerine göre mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarının 2022 yılında 9.661 olan şube sayısı, 2023 yılında 164 adet azalarak 9.497 seviyesine düşmüştür. Mart 2024 itibari ile ise şube sayısı 9.489’dur. Gerek dijitalleşme ve gerekse teknolojinin sağladığı olumlu katkı ile şube sayısındaki azalmaya karşın, 2018 yılında başlayan personel sayısındaki azalma 2021 yılına kadar sürmüştür, 2022 yılından itibaren ise artışa geçmiştir. 2022 yılında 188.663 olan çalışan sayısı 2023 yılında 444 kişi artarak 189.107 olmuştur. Bu artış 2024’te de devam etmektedir. Aralık 2023 rakamlarına göre sektörde çalışan sayısı 6.317’si yatırım ve kalkınma bankalarında olmak üzere toplam 189.107’dir. Teknolojik dönüşüm ve dijitalleşmenin etkisi ile bankaların şubeleşme ve personel sayısındaki eğilimlerin 2024 ve sonrasında da devam edeceği öngörülmektedir.

Diğer taraftan tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de dijital bankacılık hızla gelişiyor. Türkiye Bankalar Birliği’nin (TBB) yayımladığı verilere göre 2023 yılında aktif dijital bankacılık müşteri sayısı geçen yıla göre 16 milyon 198 bin kişi artarak 110 milyon 588 bin kişiye ulaştı.

Bahsedilen aktif dijital bankacılık müşterilerinin 1 milyon 802 bin kişisi sadece “internet bankacılığı” işlemi yaparken, 98 milyon 543 bin kişisi sadece “mobil bankacılık” işlemi yapmıştır. Hem internet hem mobil bankacılık işlemi yapan kullanıcı sayısı ise 10 milyon 243 bin kişiye ulaşmıştır. Bu nedenle, giderek şube bankacılığı yerini dijital bankacılığa bırakmaya başladı. Büyük bankalar bu sürece ayak uydurmaya çalışırken, dijital bankacılık alanına perakende şirketleri de ilgi göstermeye başladı. 2023 itibari ile BDDK’ya dijital banka kurmak için yapılan başvurulardan şu ana kadar kuruluş izni almış olanlar: Colendi Bank A.Ş. ünvanlı dijital mevduat bankası, Adil Katılım Bankası A.Ş. ünvanlı dijital katılım bankası ve Ziraat Dinamik Banka A.Ş. ünvanlı dijital bankadır. 2023 yılında ayrıca Hayat Finans Katılım Bankası A.Ş. ve TOM Katılım Bankası A.Ş. ünvanlı dijital katılım bankalarının faaliyet izni verilmiştir.

Dijital bankaların yanı sıra; 2023 yılında SLM Yatırım Bankası A.Ş. ve Asır Yatırım Bankası A.Ş. ünvanlı yatırım bankaları ile Enpara Bank A.Ş. ünvanlı mevduat bankasının kuruluş izni, Tera Yatırım Bankası A.Ş. ünvanlı kalkınma ve yatırım bankası, Hedef Yatırım Bankası A.Ş. ve Q Yatırım Bankası A.Ş. ünvanlı yatırım bankalarının faaliyet izni verilmiştir. 2024 yılı itibariyle ise; Aytemiz Yatırım Bankası A.Ş. ve Marin Yatırım Bankası A.Ş. ünvanlı kalkınma ve yatırım bankalarının kuruluş izni ve Enpara Bank A.Ş. ünvanlı mevduat bankasının faaliyet izni verilmiştir.

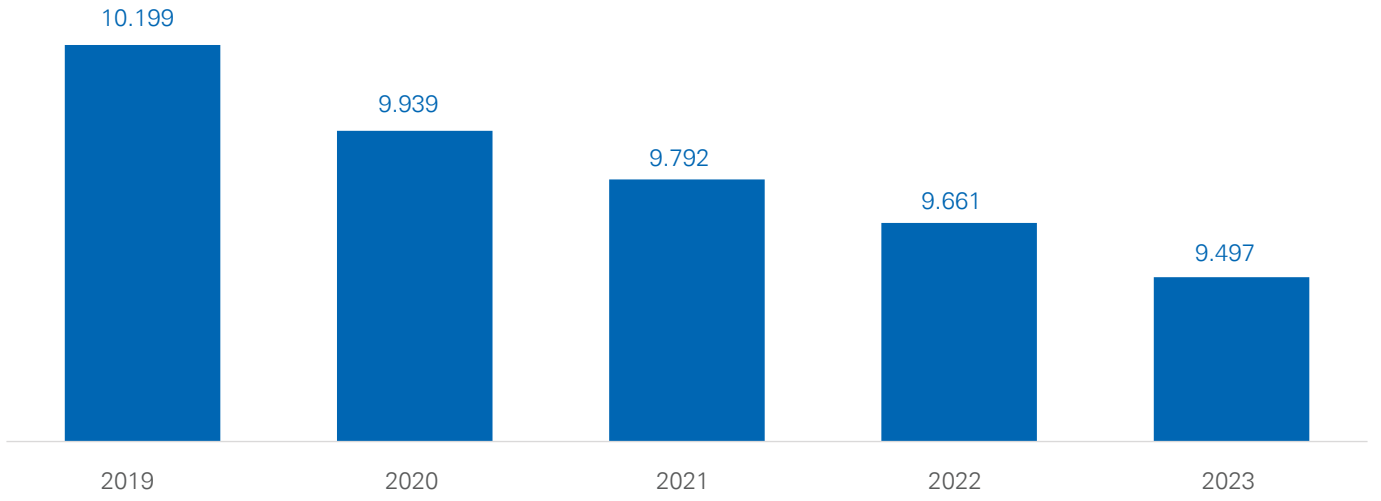
Türkiye’de Faaliyet Gösteren Banka Sayısı

Kaynak: TBB

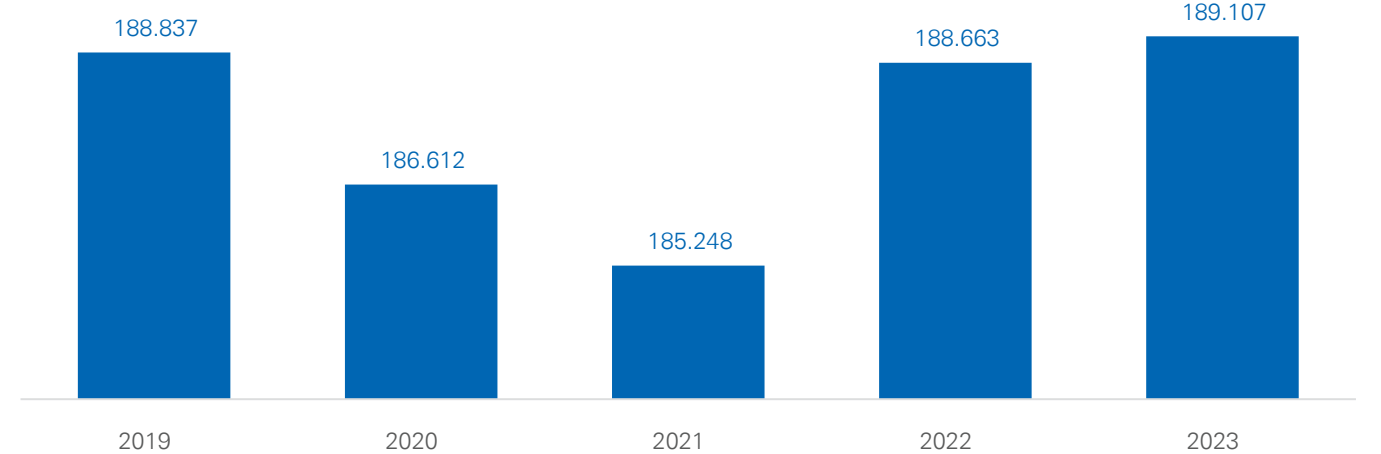

Türkiye'de Faaliyet Gösteren Bankaların Şube Sayıları

Kaynak: TBB (Katılım bankaları hariç, yurt dışı şubeler dahil)

Türkiye'de Faaliyet Gösteren Bankaların Çalışan Sayıları

Kaynak: TBB (Katılım bankaları hariç)

■ Çalışan Sayısı

3. Sektör Bilançosu

2023 yılsonu itibari ile sektörün aktif toplamı 23,5 trilyon TL'dir. Sektörün mevduat hacmi 2023 yılsonu itibarıyla 14,9 trilyon TL olmuştur. Bu hacim, tarihi bir zirveye işaret etmektedir. Ağustos 2023'e kadar gerçekleşen Kur Korumalı mevduat faiz ödemeleri, parasal genişlemeye sebep olarak hacimdeki artışı desteklemiştir. Yılın ikinci yarısında ise, parasal sıkılaştırma ve makro ihtiyati çerçevede sadeleşme kapsamında atılan adımların etkisiyle kur korumalı mevduat hacminde düşüş gerçekleşmiştir. TCMB'nin Kasım 2023'de yayımladığı Finansal İstikrar Raporu'nda Türk lirası mevduatın payının artarken kur korumalı mevduat payının gerilemesinin, finansal istikrarın yanında parasal aktarımı da güçlendirdiği belirtilmiştir.

Sektörün toplam net kârı, 2023 yılsonunda önceki yıla göre %43,76 artış göstermiştir.

Pandemi sonrası bu dönemde yakalanabilen bu kârlılık, sektör oyuncularının uyum kabiliyetini ve yönetsel başarılarını da göstermektedir. Sektörün toplam öz kaynakları ise 2,2 trilyon TL'ye ulaşmıştır. 2023 yılsonu itibarıyla, sektörün takipteki alacak hacmi 191,9 milyar TL olurken, menkul kıymetler hacminin hızlı bir artışla 3,97 trilyon TL'ye ulaştığı görülmektedir.

Türk bankacılık sektörü temel büyüklükleri (Milyar TL)

Milyar TL	2019	2020	2021	2022	2023	2023/3	2024/3
Krediler	2.655,9	3.576,4	4.900,9	7.580,7	11.677,1	8.517,4	12.932,5
TL	1.641,9	2.352,6	2.832,3	5.109,5	7.894,1	5.995,2	8.593,6
YP	1.014,1	1.223,7	2.068,6	2.471,2	3.783,1	2.522,2	4.339,0
Takipteki Alacaklar	150,8	152,6	160,1	163,4	191,9	158,7	197,9
Menkul Kıymetler	660,2	1.021,9	1.475,8	2.369,9	3.968,7	2.739,6	4.440,6
Mevduat	2.566,9	3.455,3	5.303,3	8.861,9	14.852,0	9.956,3	15.471,8
TL	1.259,0	1.546,2	1.880,3	4.778,8	8.896,8	5.899,6	8.715,4
YP	1.307,9	1.909,1	3.423,0	4.083,1	5.955,2	4.056,6	6.756,3
Özkaynaklar	492,2	599,6	713,9	1.405,7	2.152,9	1.594,9	2.306,9
Net Dönem Karı	49,0	58,5	93,0	431,6	620,5	106,1*	160,1*
Aktif Toplamı	4.490,8	6.106,4	9.215,5	14.347,4	23.550,9	15.845,5	25.886,8

*3 aylık Net Dönem Karını göstermektedir

Kaynak: BDDK

2023 yılı sonu itibarıyla 2022 yılına göre, sektörde yıllık kredi büyümesinin %54,0 oranında olduğu görülmektedir. Aynı verilerden, TL cinsinden kredi büyümesinin 2022 yılına göre 2023 yılında %54,5 oranında, YP cinsinden kredi büyümesinin ise %53,1 olduğu görülmektedir.

Aynı veri setinde, benzer görünüm mevduat kaleminde de izlenmektedir.

2022 yılına göre toplam mevduat hacmi yıllık bazda %67,6 oranında artış göstermiştir. Alt kalemlerde ise yabancı para cinsinden mevduatların %45,9 arttığı; TL cinsinden mevduat hacminin de %86,2 oranında arttığı görülmektedir. Bu artışların temel sebebi enflasyon neticesinde yaşanan parasal genişlemenin mevduat tabanı, kredi hacmi ve dolayısıyla banka aktif büyüklükleri üzerindeki etkisidir.

2023 Mart ayına göre 2024 Mart ayında mevduat miktarlarındaki değişim TL'de %47,7 YP'da %66,6 olmuştur.

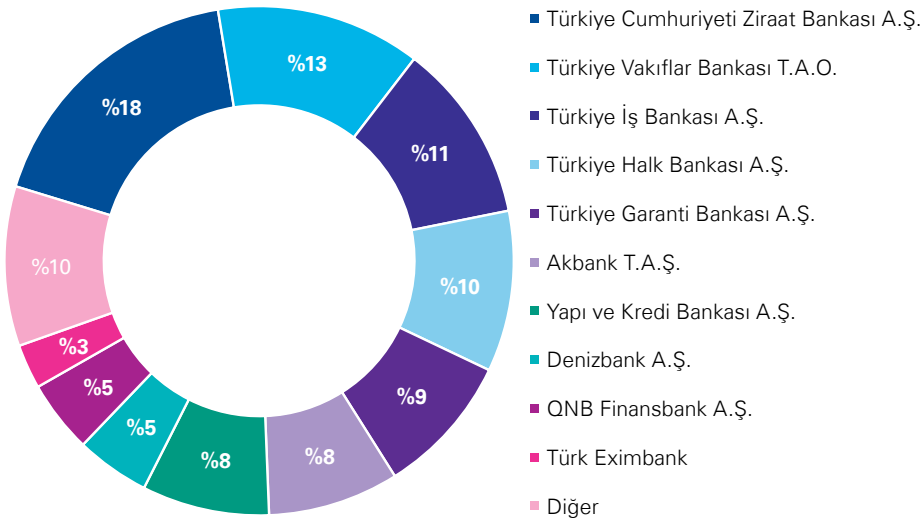
Türk bankacılık sektörü temel büyüklükleri değişim oranları

	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023/3-2024/3
Krediler	%34,7	%37,0	%54,7	%54,0	%51,8
TL	%43,3	%20,4	%80,4	%54,5	%43,3
YP	%20,7	%69,0	%19,5	%53,1	%72,0
Takipteki Alacaklar	%1,2	%4,9	%2,1	%17,4	%24,7
Menkul Kıymetler	%54,8	%44,4	%60,6	%67,5	%62,1
Mevduat	%34,6	%53,5	%67,1	%67,6	%55,4
TL	%22,8	%21,6	%154,1	%86,2	%47,7
YP	%46,0	%79,3	%19,3	%45,9	%66,6
Özkaynaklar	%21,8	%19,1	%96,9	%53,2	%44,6
Net Dönem Karı	%19,3	%58,9	%364,3	%43,8	%50,9
Aktif Toplamı	%36,0	%50,9	%55,7	%64,1	%63,4

Kaynak: BDDK

Sektörün aktif büyüklük sıralamasında ilk üç banka 2022 yılsonuna göre değişmeyerek Ziraat Bankası, Vakıfbank ve İş Bankası olmuştur. Türkiye Bankalar Birliği verilerine göre 2023 yılsonunda aktif büyüklükler itibarıyla üç büyük bankanın toplam payı %42,1 olmuştur.

Bankacılık Sektörü Aktif Büyüklük Payları

Kaynak: TBB

4. Krediler

Önemli miktarda kredi büyümesinin yaşandığı son iki yılda, sektörün kredi hacmi 2023 yılsonunda 11,7 trilyon TL'ye yaklaşmış bulunmaktadır. Sektörde yıllık kredi büyümesi 2022 yılında %54,7 olurken, 2023 yılsonunda %54,0 olarak hesaplanmıştır. 2023 Mart itibariyle 2024 Mart ayına kadar olan büyüme ise %51,8 olarak kaydedilmiştir.

Tüketici kredilerinin 2,7 trilyon TL'ye ulaştığı, hacimdeki büyümenin ticari krediler sayesinde gerçekleştiği görülmektedir. Döviz piyasasındaki oynaklık ve olumsuz beklentiler, ticari kredi kullananları yerli para cinsinden kredi kullanmaya yöneltmiştir.

Bu nedenle ticari kredi hacminin yarısından fazlası yerli para cinsindedir. 2022 yılını %5,6 haneli büyüme ile kapatan Türkiye ekonomisi GSYH, 2023 yılında toplamda %4,5 büyüme kaydetmiştir. 2024 yılının ilk çeyreğinde ise beklentileri aşarak %5,7 büyüme kaydetti. IMF Haziran ayı raporuna göre, Mart ayı raporunda %3,1 olan 2024 yılı toplam büyüme tahminini %3,6'ya revize etti.

	2019	2020	2021	2022	2023	2023 /3	2024 /3
Toplam Krediler	2.655,9	3.576,4	4.900,9	7.580,7	11.677,1	8.517,4	12.932,5
Tüketici Kredileri	584,5	820,7	986,7	1.537,0	2.702,7	1.849,1	3.039,4
Konut	199,1	278,3	298,9	360,1	438,2	391,8	444,3
Taşıt	7,1	11,8	13,1	49,7	95,9	64,5	92,9
İhtiyaç	260,3	385,9	464,7	674,8	983,3	815,8	1.090,6
Kredi Kartı	117,9	144,7	209,9	452,5	1.185,2	577,0	1.411,6
DEK	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ticari ve Diğer Krediler	2.071,5	2.755,6	3.914,2	6.043,6	8.974,5	6.668,3	9.893,1

Kaynak: BDDK

	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023/3-2024/3
Toplam Krediler	%34,7	%37,0	%54,7	%54,0	%51,8
Tüketici Kredileri	%40,4	%20,2	%55,8	%75,8	%64,4
Konut	%39,8	%7,4	%20,5	%21,7	%13,4
Taşıt	%66,7	%11,2	%278,9	%93,1	%44,0
İhtiyaç	%48,2	%20,4	%45,2	%45,7	%33,7
Kredi Kartı	%22,8	%45,1	%115,5	%161,9	%144,6
DEK	-%37,3	-%38,1	-%34,6	-%35,3	-%35,4
Ticari ve Diğer Krediler	%33,0	%42,0	%54,4	%48,5	%48,4

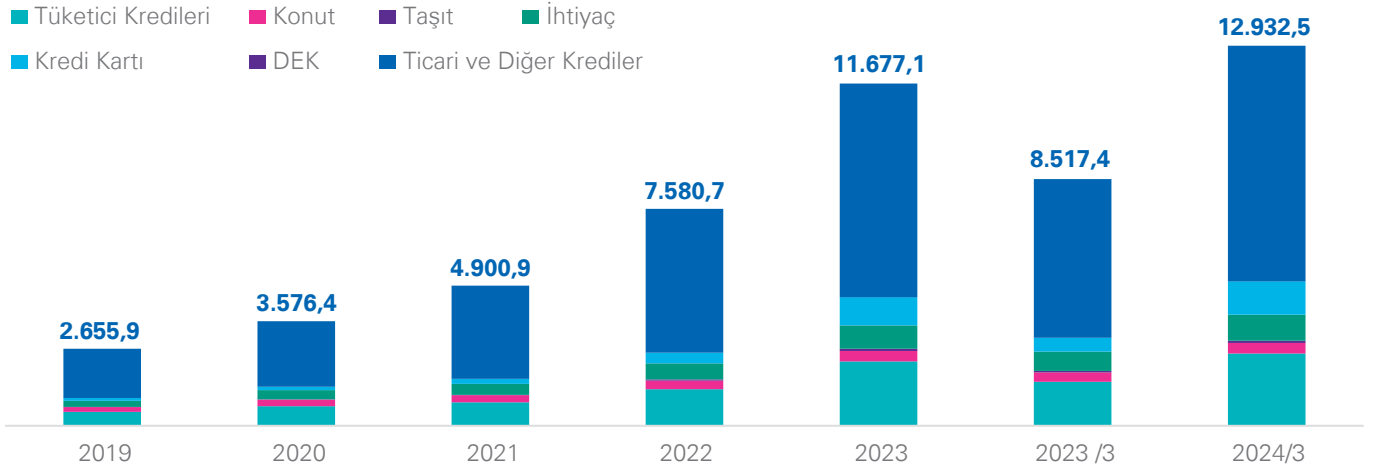
Kaynak: BDDK

	2019	2020	2021	2022	2023	2023/3	2024/3
Toplam Krediler	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0	%100,0
Tüketici Kredileri	%22,0	%22,9	%20,1	%20,3	%23,1	%21,7	%23,5
Konut	%7,5	%7,8	%6,1	%4,7	%3,8	%4,6	%3,4
Taşıt	%0,3	%0,3	%0,3	%0,7	%0,8	%0,8	%0,7
İhtiyaç	%9,8	%10,8	%9,5	%8,9	%8,4	%9,6	%8,4
Kredi Kartı	%4,4	%4,0	%4,3	%6,0	%10,1	%6,8	%10,9
DEK	%0,0	%0,0	%0,0	%0,0	%0,0	%0,0	%0,0
Ticari ve Diğer Krediler	%78,0	%77,1	%79,9	%79,7	%76,9	%78,3	%76,5

Kaynak: BDDK

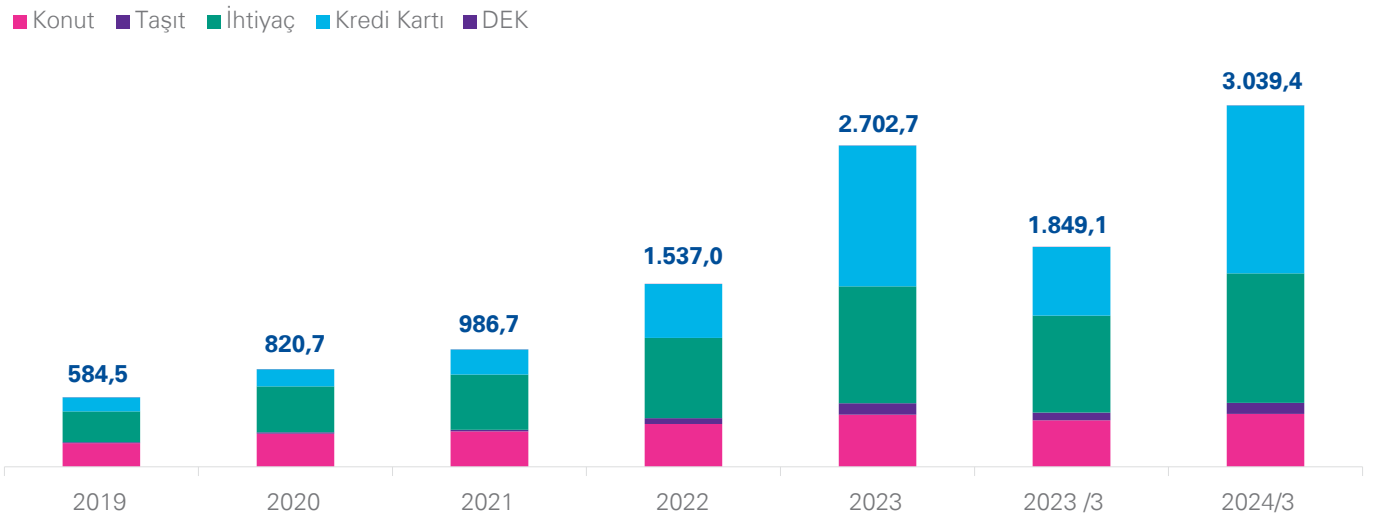
Kredilerin alt kalemlerine bakıldığında 2023 yılsonu itibarıyla tüketici kredilerinin toplam içinden aldığı payın %20,3'den %23,1'e yükseldiği görülmektedir. Tüketici kredilerinin de alt kalemlerinde ihtiyaç ve taşıt kredilerinin paylarını koruduğu ve kredi kartı kaleminin arttığı göze çarpmaktadır. Konut fiyatlarında yıl genelinde yaşanan artışlar ve kredi faiz oranlarındaki yükselişler sebebiyle konut kredilerinin büyüme oranının diğer tüketici kredisi enstrümanlarının altında kaldığı görülsede toplam hacim 400 milyar TL eşiğini aşmıştır.

Kredi Tiplerine Göre Kredi Hacmi (Milyar TL)

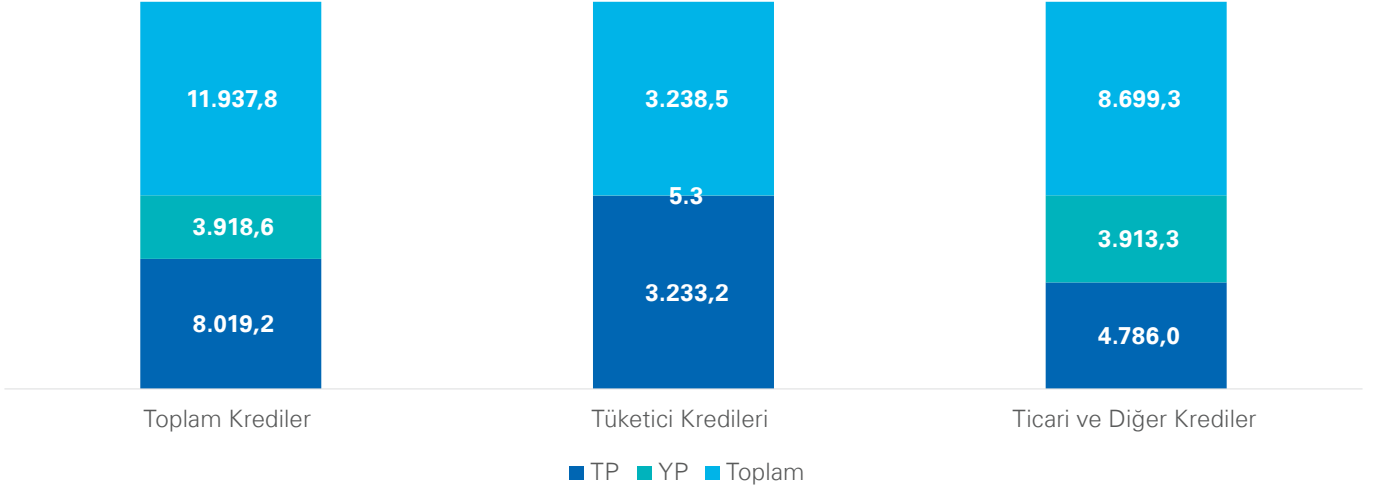
Kaynak: BDDK

Kredi Tiplerine Göre Bireysel Kredi Hacmi (Milyar TL)

Kaynak: BDDK

Kredilerin Para Birimi Cinsinden Dağılımı (Milyar TL)

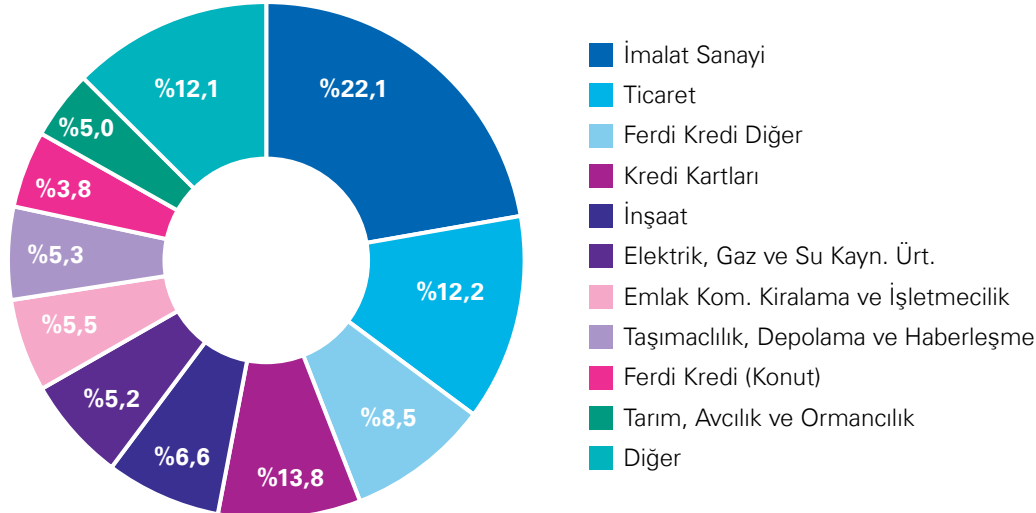

Kaynak: BDDK

Kredilerin sektörel kırılımlarına baktığımızda ise bir önceki yıla kıyasla önemli bir değişim bulunmamaktadır. Sıralamada imalat sanayi sektörü %22,1'lik pay ile ilk sırada yer almaktadır.

Nakdi Kredilerin Sektörel Dağılımı (2023)

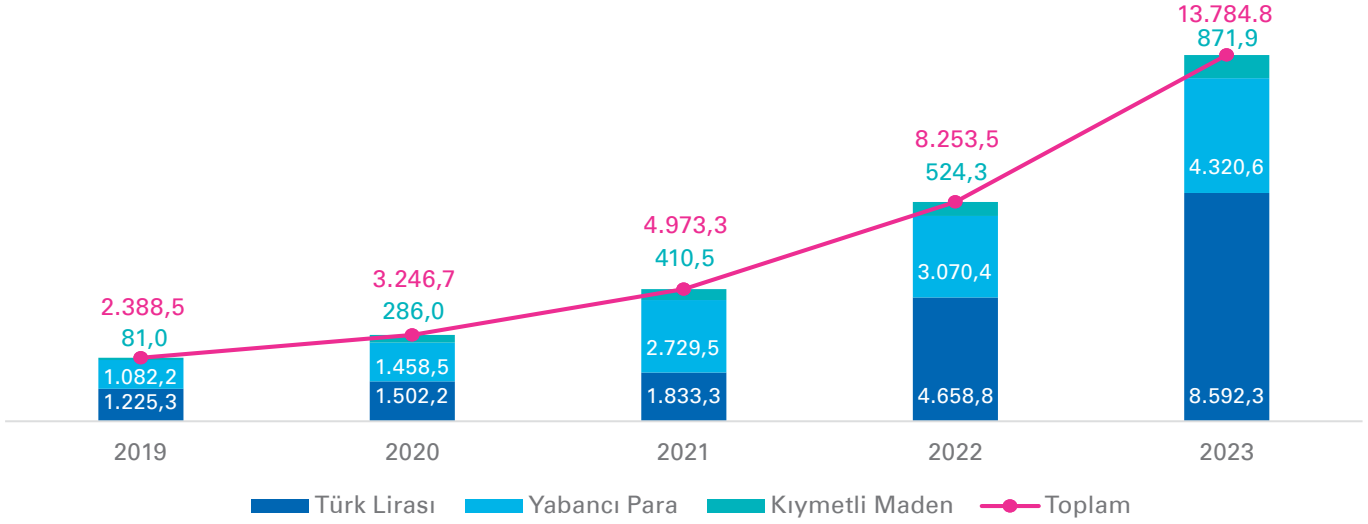
Kaynak: BDDK

5. Mevduatlar

Bankaların kaynakları içinde en büyük fon kaynağı durumunda olan mevduat 2023 sonunda; 2022 yılı sonuna göre yüzde 67 artışla 13,8 trilyon TL oldu. Sektörün mevduat tabanı 2023 yıl sonunda 13 trilyon TL'yi geçmiştir.

Yurt İçi Yerleşiklerin Mevduatları (Milyar TL)

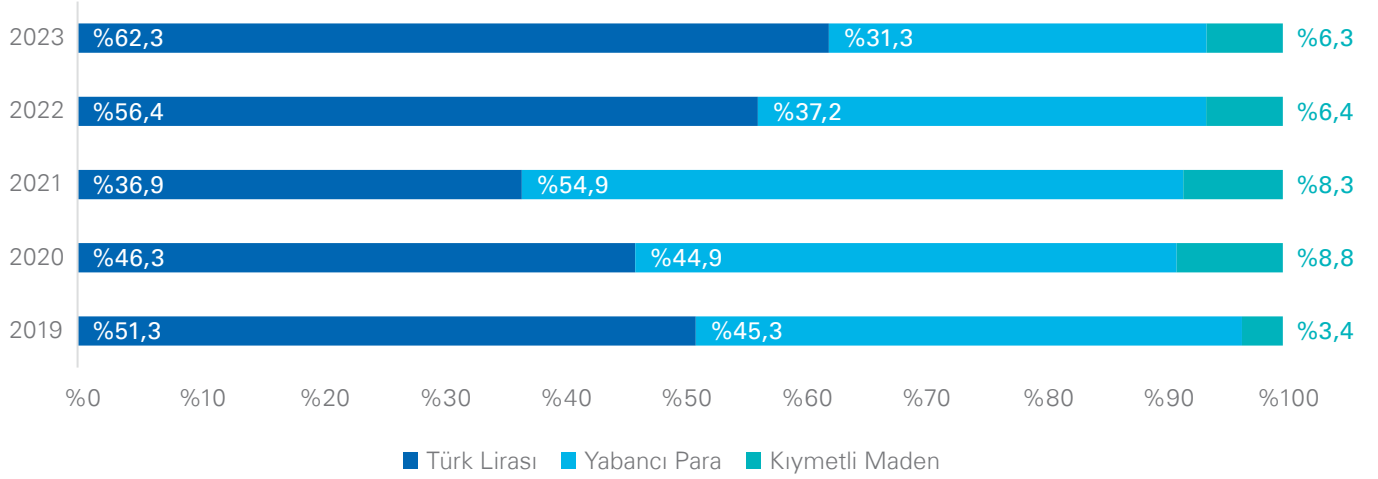
Kaynak: BDDK

Toplam mevduat pastası içinde yabancı para ve yabancı paraya endeksli olan kıymetli madenler mevduatının payı 2022 yılsonuna kıyasla %5,9 azalış göstererek 2023 yıl sonu itibarıyla %37,7 olmuştur. TCMB'nin Kasım 2023'te yayımladığı Finansal İstikrar Raporu'nda, Haziran 2023 Para Politikası Kurulu toplantısını izleyen süreçte, mikro ve makroihtiyati çerçevenin makro finansal istikrarı destekleme amacıyla güçlendirilmesi ve piyasa mekanizmasının işlevselliğini artırma hedefleri çerçevesinde sadeleştirilmesine karar verildiği belirtilmiştir. Sadeleşen makroihtiyati çerçeve, YP mevduat ve KKM hesaplarının azaltılması ve TL hesaplara kademeli geçişi hedeflemektedir.

Mevduat Dağılımı

Kaynak: BDDK

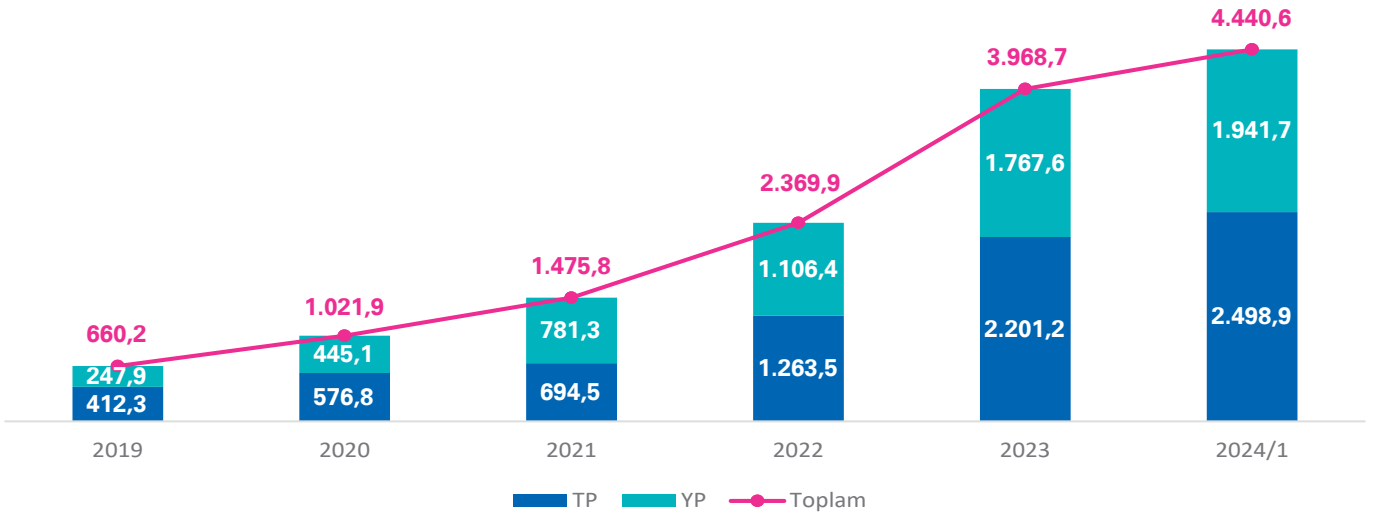
6. Menkul Kıymetler

Bankaların gelir yaratan ana varlıklarından olan ve temelde hazine tahvil/bonolarından oluşan menkul kıymetlerinin hacmi enflasyonist dönemlerde artma eğilimindedir. Bu eğilimin 2023 yılında artarak devam ettiği görülmektedir. 2022 yılının ikinci yarısından itibaren uygulamaya alınan makro ihtiyati tedbirler neticesinde 2023 yılında bankaların portföylerinde uzun vadeli ve sabit getirili menkul kıymetlerin payı artmıştır. Mayıs 2024'te makroihtiyati çerçevede sadeleşme kapsamında menkul kıymet tesisine ilişkin düzenlemenin yürürlükten kaldırılması ile bilançolardaki sabit faizli menkul kıymet payının yataya yakın bir ilerleyiş sergilediği gözlemlenmektedir.

Bankaların menkul kıymet portföyü 2023 yılında %67,5 oranında büyüyerek, yılsonunda 3,97 trilyon TL'ye ulaşmıştır ve bu hacim, Mart 2024 itibari ile yükselişe devam etmektedir. Menkul kıymetler hacminin %44,5'si yabancı para cinsinden oluşmaktadır. 2022 yılındaki %46,7'lik yabancı para payı düşmüştür. TL bazında değişim %74,2 olurken yabancı para bazında bu değişim %59,8 olarak hesaplanmıştır.

Menkul kıymetlerin toplam aktifler içindeki payı 2023 yılsonu itibarıyla %16,9 seviyesindedir ve 2022 yılsonundaki %16,5 olan bu pay küçük bir oranda artış göstermiştir.

Menkul Kıymetler Portföyü (Milyar TL)

Kaynak: BDDK

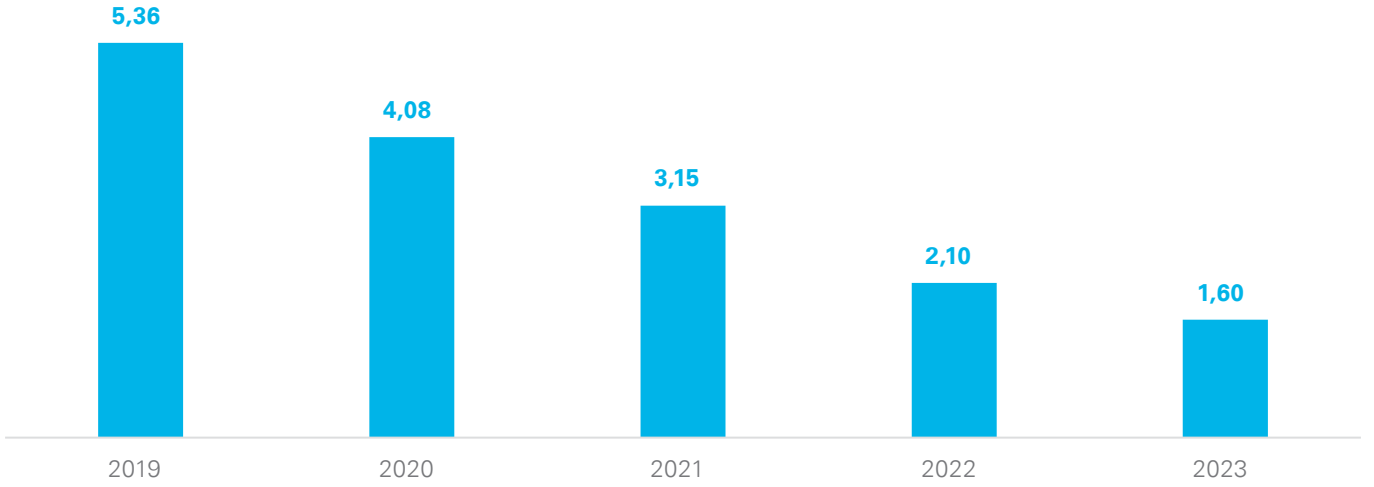

7. Takipteki Krediler

Sektörde yaşanan kredi hacmindeki büyüme ve BDDK tarafından alınan kararlar sayesinde takipteki alacakların oranı 2023 yılında gerilemeye devam ederek %1,6 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran son beş yılın en düşük oranıdır. Takipteki alacaklar oranı; 2019 yılını %5,4, 2020 yılını %4,1, 2021 yılını %3,2, 2022 yılını %2,1 oranları ile kapatmıştır.

Sektör, 2023 yılını 192 milyar TL takipteki alacak hacmi ile kapatmıştır. Bu kalemdaki hacim artışı, bilanço genelinin oldukça altında seyretmeye devam etmektedir.

Takipteki Alacaklar/Toplam Nakit Krediler

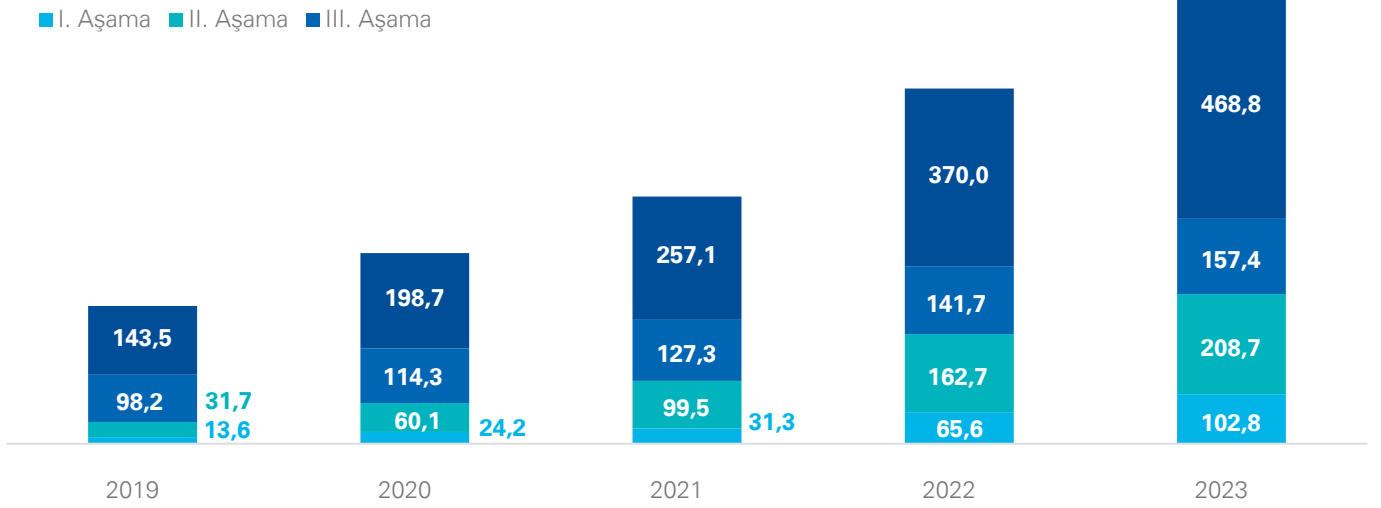
Kaynak: BDDK

Bununla birlikte sektördeki zarar karşılıkları artmaya devam etmektedir. Bankaların bu ihtiyatlı tutumu, belirsizlik dönemlerinde finansal performanslarını desteklemektedir. Bilançolarda yer alan zarar karşılıkları, 2022 yılını 370 milyar TL ile kapatırken 2023 yılında 468.8 milyar TL olmuştur. %26,7 oranındaki bu artış, geçtiğimiz dört yılın artış oranlarının altında yaşanmıştır. Sektörde, 3. aşama karşılıkların takipteki alacaklara oranı %82'dir. TFRS 9 uygulaması kapsamında Bankaların canlı kredileri için ayırmış olduğu 12 aylık beklenen zarar karşılığı (I. Aşama) ile kredi riskinde önemli artış (II. Aşama) karşılık tutarlarının banka canlı kredilerine oranı [(I. ve II Aşama Karşılıklar)/(Canlı Krediler)], yerli özel ve yabancı banka gruplarında sırasıyla %2,3 ve %3,6 olarak gerçekleşmiştir.

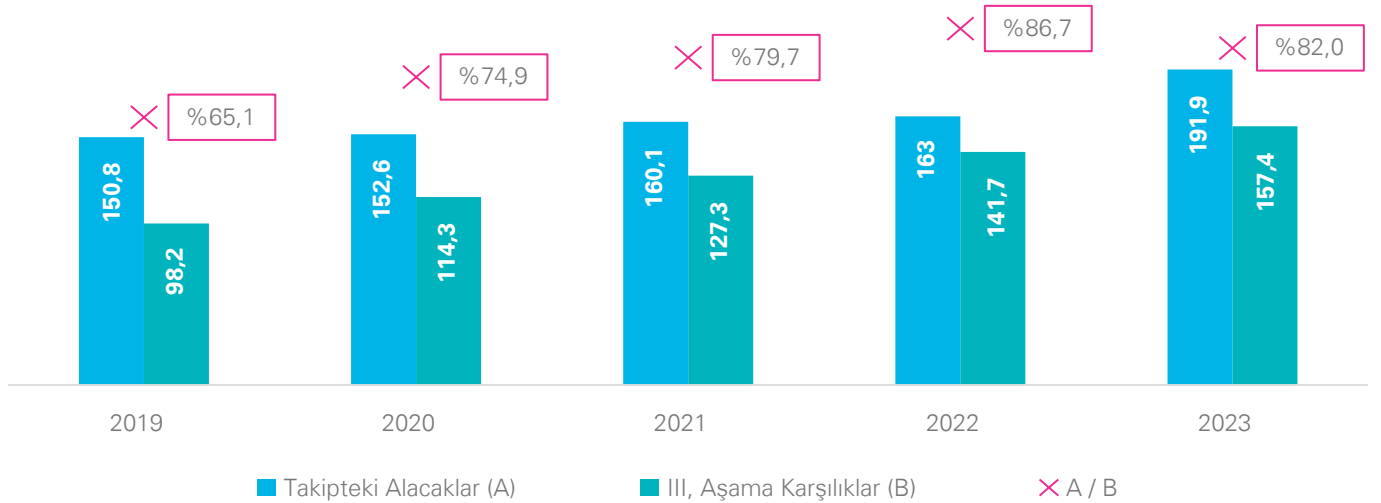

Karşılıklar (Milyar TL)

Kaynak: BDDK

Takipteki Alacaklar ve Karşılık Oranları (Milyar TL)

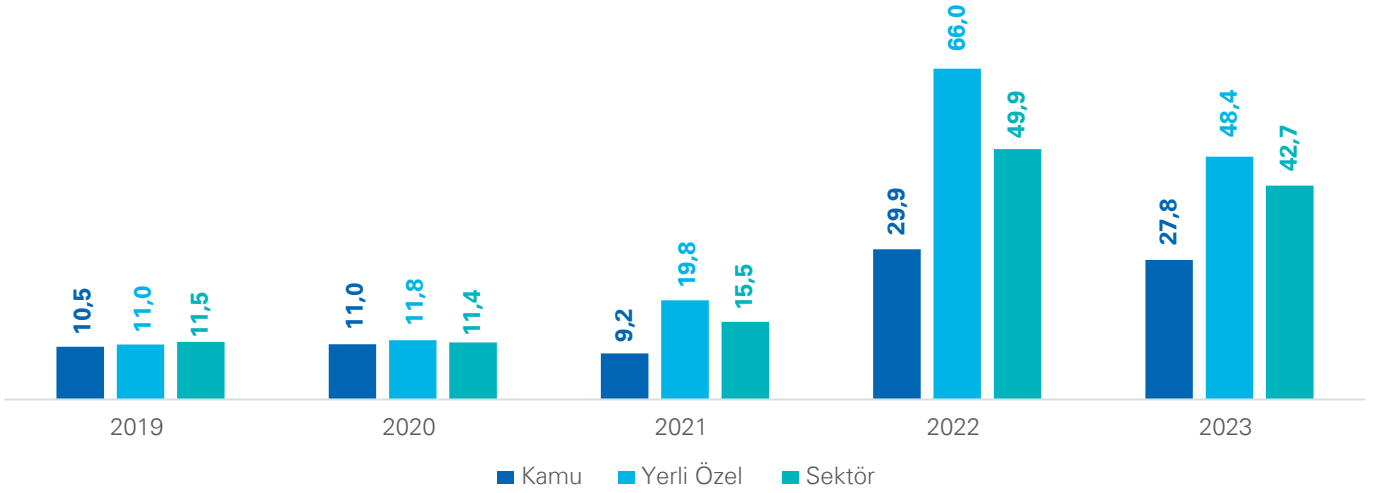
Kaynak: BDDK

8. Kârlılık

Sektör, 2023 yılını 620,5 milyar TL net kar ile kapatmıştır. Bu, 2023 yılsonu itibarıyla yaşanan toplam net kârı 2022 yılsonu ile kıyaslandığında kârlılıkta %43,8 oranında bir artış olmuştur. TCMB'nin 2023 Şubat ayında başlayarak yaptığı faiz artırımları (Şubat 2023'te %8,5'den, Aralık 2023'te %42,5'e kadar artarak Mart 2024'te ise %50,0'a ulaştı) ile birlikte sektörde borçlanma maliyetleri artarken, 2022 yılına göre net dönem karının aktif büyüklük ve ortalama özkaynağa göre oranlarında düşüş gözlemlenmiştir.

2023 yılının net kâr toplamının banka türlerine göre dağılımında, yerli özel bankalar %39,4 oranla toplamdan en yüksek payı aldı. Yerli özel bankaları, %34,0 oranla yabancı bankalar, %26,6 oranla kamu bankaları izledi. Toplam kârın %84,8 oranı mevduat bankaları, %8,6 oranla katılım ve %6,6 oranla kalkınma-yatırım bankalarından gelmektedir. 2022 yılında %49,9 olan sektörün özkaynak kârlılığı, 2023 yılında %42,7'ye düştü ve bu oran, %64,77 olan yılsonu enflasyonunun altında kaldı. Özkaynak kârlılıkları 2023 yılında yerli özel bankalar bazında büyük oranda farklılık gösterirken kamu bankaları bazında ufak oranda düşüş gözlemlenmiştir. Kamu bankalarının özkaynak kârlılığı 2022'de %29,9 iken 2023'de bu oran %27,8'e düşmüştür. Diğer taraftan özel bankaların özkaynak kârlılıkları ise 2022'de %66,0 iken 2023'de %48,4'e düşmüştür.

Dönem Net Karı/Ortalama Özkaynaklar

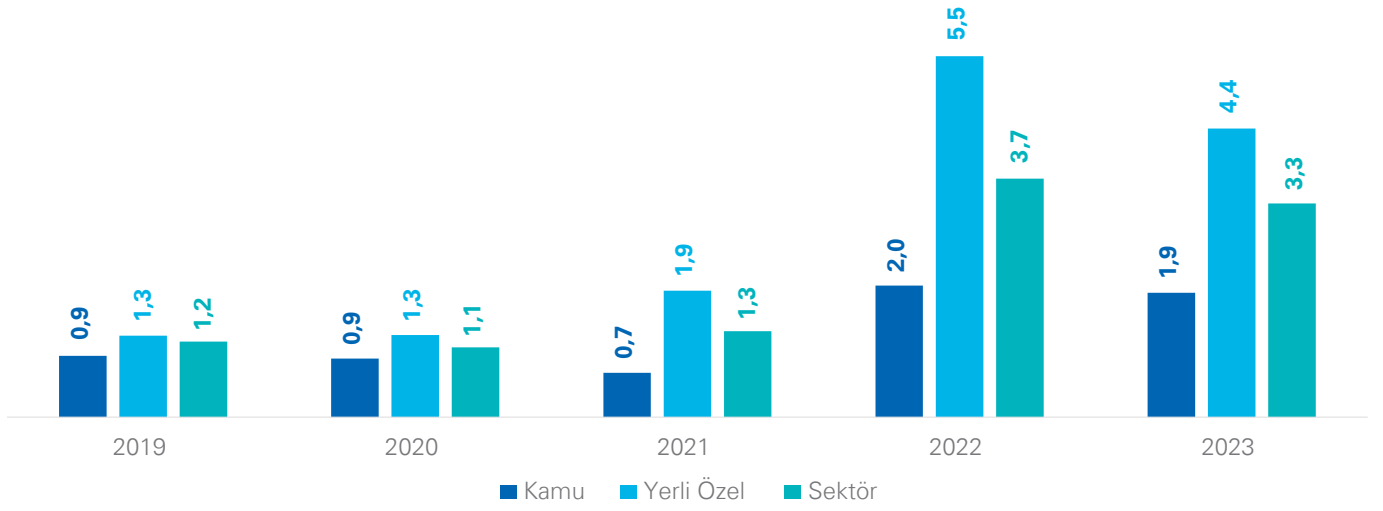

Kaynak: BDDK

Dönem Net Karı/Ortalama Aktifler

Kaynak: BDDK

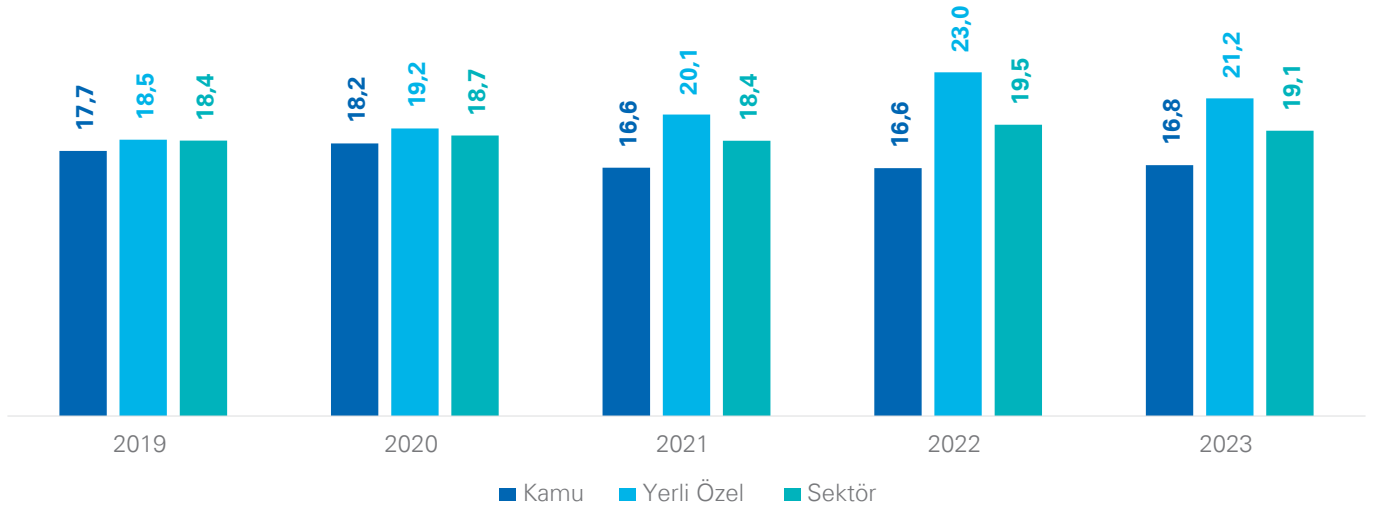
9. Sermaye Yeterliliği

2023 yılında bankaların Sermaye yeterlilik oranlarında bir önceki yıla göre bir miktar düşüş görülse de, bankaların daha önceki zor dönemlerde edindiği tecrübeler sayesinde gösterdikleri yönetsel başarılar ve BDDK'nın sermaye yeterliliği oranları hesaplamasına yönelik sağladığı esneklikler sayesinde bu olumsuzluklar bertaraf edilmiştir. TL'deki değer kaybının baskısı da azalınca bilanço yapıları olumlu gelişmeler kaydetmiştir.

Bankaların sermaye yeterliliği standart rasyosu 2023 yılında %19,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu değer, 2022 yılında son beş yılda gözlenen en yüksek değer olan %19,5'nin bir miktar altında kalmakla beraber yasal sınırın oldukça üzerindedir.

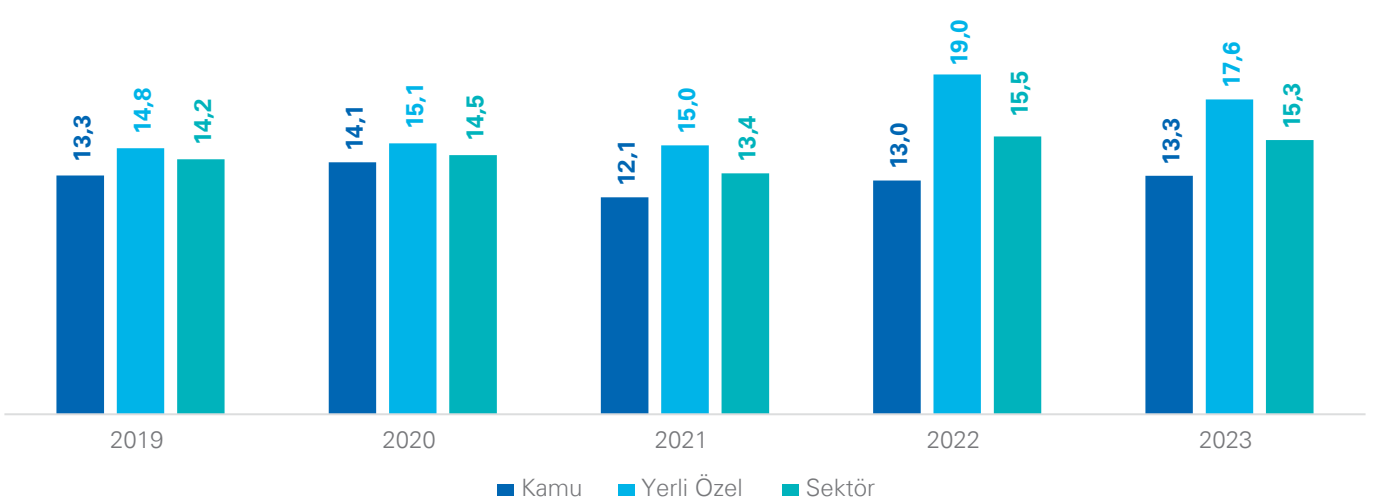
Çarlılık gibi, kamu-özel sermaye farklılığı, standart rasyoda da göz önünde bulundurulmalıdır. Cari dönem sonunda kamu bankalarının sermaye yeterliliği standart rasyosu %16,8 olarak gerçekleşirken özel bankaların %21,2 olarak gerçekleşmiştir.

Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu (%)

Kaynak: BDDK

Çekirdek Sermaye Yeterliliği Rasyosu (%)

Kaynak: BDDK

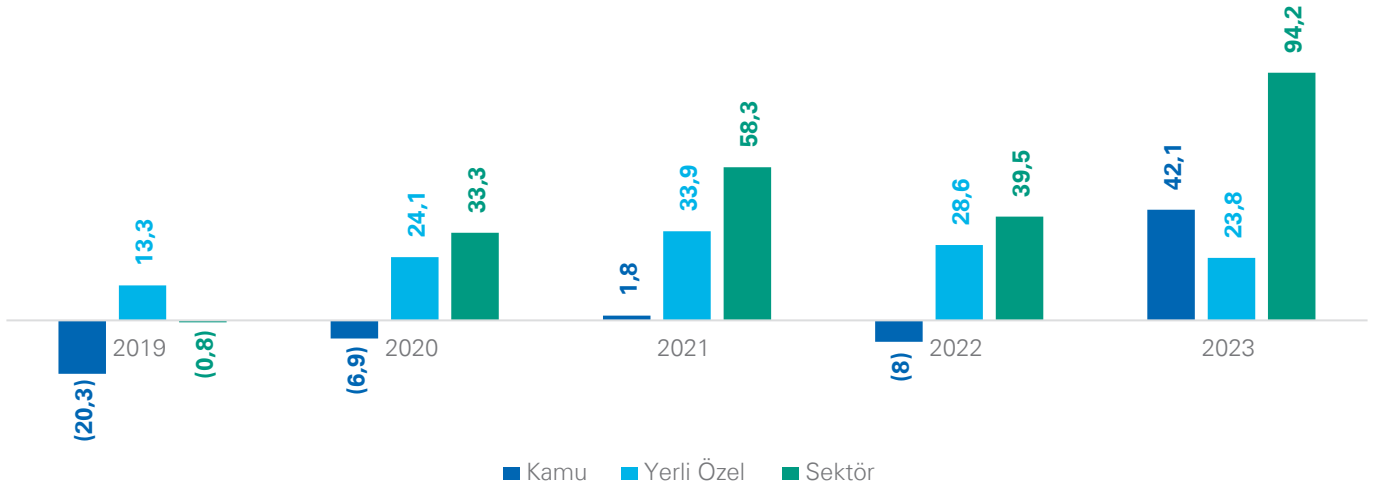

10. Döviz Pozisyonu

Bankacılık sektörü bilançosunda geleneksel olarak yüksek miktarda oluşan açık döviz pozisyonu, bilanço dışı işlemlerle yönetilmeye devam etmektedir.

Sektör, 2023 yılsonu itibarıyla 94,2 milyar TL uzun pozisyonundadır. 2022 yılında kısa pozisyonda olan kamu bankaları, 2023 yılı yılsonu itibarıyla 42,1 milyar TL uzun pozisyon ile özel sermayeli bankaların önüne geçti. Sektörün net döviz pozisyon riskinin temel göstergelerinden "Toplam Yabancı Para Net Pozisyonu /Yasal Öz Kaynaklar" Rasyosu 2023 yılsonu itibarıyla %3,7 olup, 2022 yılına göre bir miktar artış gösterdi. Yabancı para değerlerindeki değişimler sektörün gelir üretimi ve operasyonel gider yapısı üzerinde önemli ölçüde etkilemeye devam etmektedir.

Yabancı Para Net Genel Pozisyonu (Milyar TL)

Kaynak: BDDK

11. Küreselde Bankacılık Sektöründeki Son Gelişmeler ve Etkileri

Rusya-Ukrayna ve İsrail-Filistin savaşları ve artan jeopolitik gerginlikler, küresel düzeyde yükselen enflasyon, enerji ve gıda fiyatlarında yaşanan dalgalanmalar, resesyon endişeleri, küresel talep ve tedarik zinciri problemleri, 2023 yılında bankacılık sektörüne olan etkilerini sürdürmüştür. Enflasyon, birçok ülkede hala yüksek seyretmektedir ve bu durum, hane halklarının alım gücünü düşürmekte ve yatırımları caydırmaktadır. Merkez bankaları enflasyonu kontrol altına almak için faiz oranlarını yükseltmeye devam etmektedir, bu da kredi vermeyi zorlaştırmakta ve ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemektedir. Yaşanan savaşlar ve jeopolitik gerginlikler sonucunda artan enerji ve gıda fiyatları, tedarik zincirindeki problemleri artırarak sürdürmekte ve bu durum, üretim maliyetlerini artırmakta ve mal tedarikinde gecikmelere yol açmaktadır. Bu gelişmeler sonucu bazı ekonomistler, 2024 yılında küresel bir resesyon riskinin olduğunu öngörmektedir. Bu durum, bankacılık sektörü için kredi riski, karlılık ve büyüme açısından önemli bir risk oluşturabilir. Değişmeye ve gelişmeye devam eden bankacılık sektöründe, dijital bankacılık, açık bankacılık ve yapay zeka gibi alanlarda yatırımlarla verimliliğini artıran; yeni ürünler ve hizmetler geliştirmeye ve sürdürülebilir projelere finansman sağlamaya daha fazla odaklanarak "Sürdürülebilirlik" ve "Yeşil Ekonomi" temalarını benimseyen; Fintech şirketleri ve diğer yeni oyuncular tarafından geliştirilen ve bankacılık sektöründe rekabeti artıran yenilikçi iş modellerini kullanan bankalar, 2024 yılında yaşanabilecek resesyondan etkilenme risklerini sınırlandıracaktır. Bu bankaların büyüme, kalkınma, ekonomik, çevresel ve sosyal boyutları dikkate almayan geleceği belirsiz olan bankalardan daha kolay bir yıl geçirmeleri beklenmektedir.

2024 yılının, bankacılık sektörü için belirsizlikler içeren bir yıl olması beklenmesi ile birlikte, bankaların bu zorlu kavşağı başarıyla geçmek için belirsizlikleri iyi yönetmesi, yeni trendlere uyum sağlaması ve sağlam risk yönetim uygulamaları geliştirmesi gerekmektedir.

ABD’de 1983’te kurulan, ülkenin en büyük 16’ncı bankası olan Silikon Vadisi Bankası 10 Mart 2023 tarihinde iflasını duyurmuştu. 2008’de yaşanan ekonomik krizin tekrarlanma endişesini taşıyan yatırımcıları gören FDIC (Federal Deposit Insurance Corporation) bankayı muhafaza etmek ve borçlarını kapatmak için el koymuştu. SVB’nin iflas haberinden sadece iki gün sonra ise Signature Bank iflas haberini duyurmuştu. Signature Bank, 2020 pandemisinden beri kripto para ile mevduat aldığı bilinen ve kripto-dostu bir bankaydı. SVB’nin iflasından sonra müşteriler ve yatırımcılar, kendilerine zarar geleceğini düşünerek bankada tuttıkları mevduatlarını çekerek iflasa sebebiyet vermişlerdi. Mart ayında üç büyük kripto-dostu olarak bilinen bankalardan ikisi iflas etmişti. Silvergate Bankası ise değer kaybı yaşamasa bile SVB’nin iflasından iki gün önce gönüllü olarak tasfiye edildiğini duyurmuştu. Aynı şekilde Credit Suisse iflas etme eşiğinde iken bankayı son bir kurtarma hamlesiyle UBS almıştı. UBS, 167 yıl önce kurulan bankayı 3 milyar dolara satın alacağını duyurarak yükselen ekonomik kriz probleminin önüne geçilmesini sağladı. Bütün bu yaşananlar sonucunda akıllara ikinci bir 2007-2008 ekonomik krizi gelmişti ancak korkulanın aksine aynı boyutta bir ekonomik kriz yaşanmadı.

İletişim:

Kerem Vardar

Bankacılık
Sektör Lideri,
Şirket Ortağı
kvardar@kpmg.com

Detaylı bilgi için:

KPMG Türkiye
Clients & Markets
tr-fmmarkets@kpmg.com

İstanbul

İş Kuleleri Kule 3 Kat 1-9
34330 Levent İstanbul
T : +90 212 316 6000

Ankara

The Paragon İş Merkezi Kızıllırmak Mah. Ufuk
Üniversitesi Cad. 1445 Sok. No:2 Kat:13
Çukurambar 06550 Ankara
T: +90 312 491 7231

İzmir

Folkart Towers Adalet Mah. Manas Bulvarı
No:39 B Kule Kat: 35 Bayraklı 35530 İzmir
T : +90 232 464 2045

Bursa

İnallar Cadde Plaza, Balat Mahallesi Mudanya
Yolu Sanayi Caddesi No: 435 K:5
D:19-20 Nilüfer
T : +90 232 464 2045

kpmg.com.tr
kpmgvergi.com

© 2024 KPMG Yönetim Danışmanlığı A.Ş., şirket üyelerinin sorumluluğu sundukları garantiyle sınırlı özel bir İngiliz şirketi olan KPMG International Limited ile ilişkili bağımsız şirketlerden oluşan KPMG küresel organizasyonuna üye bir Türk şirkettir. Tüm hakları saklıdır.

Bu dokümanda yer alan bilgiler genel içeriklidir ve herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin özel durumuna hitap etmemektedir. Doğru ve zamanında bilgi sağlamak için çalışmamıza rağmen, bilginin alındığı tarihte doğru olduğu veya gelecekte olmaya devam edeceği garantisizdir. Hiç kimse özel durumuna uygun bir uzman görüşü almaksızın, bu dokümanda yer alan bilgilere dayanarak hareket etmemelidir. KPMG adı ve KPMG logosu, bağımsız üye şirketlerden oluşan KPMG küresel organizasyonun lisansı altında tescilli ticari markalardır. KPMG International Limited ve ilişkili kuruluşları müşterilere herhangi bir hizmet sunmamaktadır. © 2023 KPMG Bağımsız Denetim ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik A.Ş., şirket üyelerinin sorumluluğu sundukları garantiyle sınırlı özel bir İngiliz şirketi olan KPMG International Limited ile ilişkili bağımsız şirketlerden oluşan KPMG küresel organizasyonuna üye bir Türk şirkettir. Tüm hakları saklıdır.